

ROLA ZABAWY W (ROZWIJANIU) WYZWALANIU AKTYWNOŚCI POZNAWCZEJ DZIECKA W WIEKU PRZEDSZKOLNYM

Jak podaje leksykon PWN „Aktywność, to cecha psychologiczna przejawiająca się w częstym podejmowaniu inicjatywy i prowadzeniu intensywnej działalności.” Aktywność może być zewnętrzna, a więc zachowanie lub wewnętrzna – odbiór i przetwarzanie informacji. Wiek przedszkolny to taki czas w życiu człowieka, w którym pojawia się wiele form aktywności, gdyż dziecko jest bardzo mocno zaangażowane w proces poznawania świata. Na początku w sposób niezamierzony zdobywa wiedzę i umiejętności. Aktywność poznawcza wypływa z potrzeb człowieka, służy zdobywaniu wiedzy o świecie i orientacji w nim. Jest sposobem na dogłębne poznawanie rzeczy, zjawisk, samodzielna analizę, zrozumienie i przyswojenie. Rola nauczyciela, mająca na celu budowanie obrazu świata przez dziecko obejmuje dwa elementy. Po pierwsze, organizuje on sytuacje edukacyjne, po drugie pomaga dziecku w uporządkowaniu, opanowaniu samodzielnie zdobytych doświadczeń.

Dziecko w wieku przedszkolnym zdobywa wiedzę i umiejętności głównie poprzez zabawę, jako dominującą formę działalności w tym okresie jego życia. Zabawa rozwija różne formy aktywności – perceptywną, badawczą, symboliczną, wyobraźniową i twórczą.

Zabawa stymuluje wszechstronny rozwój dziecka, umożliwia wielostronne poznawanie siebie i świata, rozwija zdolności twórcze i relacje emocjonalne i społeczne, umożliwia zdobywanie i systematyzowanie wiedzy.

Jednymi z charakterystycznych dla wieku przedszkolnego są zabawy konstrukcyjne wyzwalamy twórczą aktywność. Polegają one na tworzeniu czegoś poprzez składanie z części całości, badaniu tej całości. Wytwory konstrukcyjne powstają z różnorodnych materiałów: klocków, patyków, kamyków, piasku. Zabawy konstrukcyjne rozwijają w dziecku wyobraźnię przestrzenną, umiejętność planowania czynności w myśli i wyobraźni. Zabawy tematyczne stwarzają dziecku ogromne możliwości poznania i przeżywania otaczającego świata społecznego, dają możliwość działania. Ten rodzaj zabaw spełnia kilka ról. Dziecko działa początkowo afektywnie, później świadomie, kształtują się akceptowane formy zachowania, rozwija się mowa, czynności umysłowe, pojawia się współdziałanie, ale także samodzielność. Zakres tematyczny zabaw poszerza się wraz z wiekiem, gdyż treści zabaw oprócz scen z życia codziennego wzbogacają się o opowiadania, wiersze, piosenki i obserwacje społeczne.

Zabawy tropiące pozwalają na zaznajamianie dzieci z symboliką, znakami. Powodują one duże zaangażowanie emocjonalne – dzieci rozwiązują zagadki, liczą, czytają, odmierzają, śpiewają. Zabawy te stanowią istotny element w przygotowaniu do nauki czytania. Mają także niebagatelną wartość wychowawczą, rozwijają sfery: intelektualną, fizyczną, społeczno-moralną i emocjonalną.

Zabawy dydaktyczne są opracowane w całości przez nauczyciela, przez niego inicjowane i kierowane. Mają one istotne wartości kształcące i wychowawcze. Usprawniają pamięć, uwagę, spostrzegawczość, umiejętność logicznego myślenia, analizy i syntezy.

Gry dydaktyczne uczą współzawodnictwa, dyscypliny, umiejętności przegrywania. Ich celem jest utrwalanie nawyków, wiadomości lub zdobywanie nowych.

W świecie współczesnym pojawiły się nowe zabawy, tzw. zabawy receptywne (M. Kielar-Turska). Zmiany cywilizacyjne i rzeczywistość społeczna spowodowały, że dzieci korzystają w znaczący sposób z programów telewizyjnych, czy gier komputerowych. Zabawy receptywne wpływają na myślenie, procesy uwagi, umiejętności percepcyjne, dostarczają wzorów łączenia zdarzeń w historię.

Zabawa, jako forma działalności dziecka w wieku przedszkolnym, jest zarówno ćwiczeniem doskonalącym opanowane czynności, jak również sposobem poznawania świata – orientacji w przyrodzie, życiu społecznym, przedmiotach. Zaspokajają naturalne, ważne potrzeby rozwojowe, wyzwala aktywność poznawczą dziecka.

Opracowanie: mgr Elżbieta Janecka

mgr Magda Zientalska

Bibliografia:

Kielar-Turska M. (1992), Potrzeby i możliwości poznawcze dziecka

Gurycka A. (1978), Rozwój i kształtowanie zainteresowań

Przetacznik-Gierowska M. (1993) Świat dziecka

Muchacka B. (1999), Stymulowanie aktywności poznawczej dziecka w przedszkolu